

# Litauisk Hjelpearke – Nivå I, II og III

Grammatikk, ordforråd og eksamentips | LK20

## Det litauiske alfabetet

Litauisk har 32 bokstaver:

**A a, Ą ą, B b, C c, Č č, D d, E e, Ė ė, Ė ė, F f, G g, H h, I i, Į į, Y y, J j, K k, L l, M m, N n, O o, P p, R r, S s, Š š, T t, U u, Ų ų, V v, Z z, Ž ž**

### Spesielle bokstaver:

- Ą, Ė, Į, Ų – nasale vokaler (ogonek)
- Č, Š, Ž – palataliserte konsonanter
- Ė – “je”-lyd
- Y – lang “i”-lyd

### Uttale

- ą, ę, į, ų – lange vokaler
- c – uttales “ts”
- č – uttales “tsj”
- j – uttales som norsk “j”
- y – lang “i”-lyd
- š – uttales “sj”
- ž – uttales “zj”

### Betoning

Litauisk har fri betoning som kan falle på ulike stavelser:

- Betoning kan skifte i bøyning
- Fire intonasjonstyper: akutt, cirkumfleks, kort, lang
- Betoningen må læres for hvert ord

## De syv kasus

1. **Nominativ** – subjekt (kas/kas?)
2. **Genitiv** – eiendom (ko?)
3. **Dativ** – indirekte objekt (kam?)
4. **Akkusativ** – direkte objekt (ką?)
5. **Instrumentalis** – middel (kuo?)
6. **Lokativ** – sted (kur?)
7. **Vokativ** – tiltale

## Substantiv

### Kjønn

Litauisk har to kjønn:

- **Maskulinum** – ofte -as, -is, -us
- **Femininum** – ofte -a, -ė

### Maskulinum 1. dekl. (-as)

| Kasus  | Ent.    | Fl.       |
|--------|---------|-----------|
| Nom.   | draugas | draugai   |
| Gen.   | draugo  | draugų    |
| Dat.   | draugui | draugams  |
| Akk.   | draugą  | draugus   |
| Instr. | draugun | draugais  |
| Lok.   | drauge  | drauguose |
| Vok.   | drauge! | draugai!  |

*draugas* = venn

### Femininum 1. dekl. (-a)

| Kasus  | Ent.     | Fl.       |
|--------|----------|-----------|
| Nom.   | draugė   | draugės   |
| Gen.   | draugės  | draugių   |
| Dat.   | draugei  | draugėms  |
| Akk.   | draugę   | drauges   |
| Instr. | drauge   | draugėmis |
| Lok.   | draugėje | draugėse  |
| Vok.   | drauge!  | draugės!  |

*draugė* = venninne

### Maskulinum 2. dekl. (-is)

| Kasus  | Ent.    | Fl.       |
|--------|---------|-----------|
| Nom.   | brolis  | broliai   |
| Gen.   | brolio  | brolių    |
| Dat.   | broliui | broliams  |
| Akk.   | brolį   | brolius   |
| Instr. | broliu  | broliais  |
| Lok.   | brolyje | broliuose |
| Vok.   | broli!  | broliai!  |

*brolis* = bror

## Adjektiv

Adjektiver samsvarbøyes med substantivet.

### Maskulinum (-as)

| Kasus  | Ent.   | Fl.     |
|--------|--------|---------|
| Nom.   | geras  | geri    |
| Gen.   | gero   | gerų    |
| Dat.   | geram  | geriems |
| Akk.   | gerą   | gerus   |
| Instr. | geru   | gerais  |
| Lok.   | gerame | geruose |

### Femininum (-a)

| Kasus  | Ent.   | Fl.     |
|--------|--------|---------|
| Nom.   | gera   | geros   |
| Gen.   | geros  | gerų    |
| Dat.   | gerai  | geroms  |
| Akk.   | gerą   | geras   |
| Instr. | gera   | geromis |
| Lok.   | geroje | gerose  |

*geras/gera* = god

### Gradbøyning

- **Positiv:** geras (god)
- **Komparativ:** geresnis (bedre)
- **Superlativ:** geriausias (best)

**Komparativ:** stamme + *-esnis* (m.) / *-esné* (f.)**Superlativ:** stamme + *-iausias* (m.) / *-iausia* (f.)

## Verbkonjugasjon

## Presens

|         | dirbti  | mokėti |
|---------|---------|--------|
| aš      | dirbu   | moku   |
| tu      | dirbi   | moki   |
| jis/ji  | dirba   | moka   |
| mes     | dirbame | mokame |
| jūs     | dirbate | mokate |
| jie/jos | dirba   | moka   |

*dirbti* = arbeide, *mokėti* = kunne/betale

## Preteritum (fortid)

|         | dirbti  | mokėti   |
|---------|---------|----------|
| aš      | dirbau  | mokėjau  |
| tu      | dirbai  | mokėjai  |
| jis/ji  | dirbo   | mokėjo   |
| mes     | dirbome | mokėjome |
| jūs     | dirbote | mokėjote |
| jie/jos | dirbo   | mokėjo   |

## Futurum (fremtid)

|         | dirbti   | mokėti   |
|---------|----------|----------|
| aš      | dirbsiu  | mokėsiu  |
| tu      | dirbsi   | mokėsi   |
| jis/ji  | dirbs    | mokės    |
| mes     | dirbsime | mokėsime |
| jūs     | dirbsite | mokėsite |
| jie/jos | dirbs    | mokės    |

## Viktige verb

- **būti** – være: esu, esi, yra
- **turėti** – ha: turiu, turi, turi
- **eiti** – gå: einu, eina, eina
- **norėti** – ville: noriu, nori, nori
- **galiu** – kan: galiu, gali, gali
- **sakyti** – si: sakau, sakai, sako

## Verb "būti" (være)

|         | Pres. | Pret.  | Fut.     |
|---------|-------|--------|----------|
| aš      | esu   | buvau  | būsiu    |
| tu      | esi   | buvai  | būsi     |
| jis/ji  | yra   | buvo   | bus      |
| mes     | esame | buvome | būsime   |
| jūs     | esate | buvote | būsitate |
| jie/jos | yra   | buvo   | bus      |

## Pronomen

## Personlige pronomen

|        | Nom. | Gen.  | Dat.  |
|--------|------|-------|-------|
| jeg    | aš   | manęs | man   |
| du     | tu   | tavęs | tau   |
| han    | jis  | jo    | jam   |
| hun    | ji   | jos   | jai   |
| vi     | mes  | mūsų  | mums  |
| dere   | jūs  | jūsų  | jums  |
| de (m) | jie  | jų    | jiems |
| de (f) | jos  | jų    | joms  |

|        | Akk. | Instr. | Lok.   |
|--------|------|--------|--------|
| jeg    | mane | manimi | manyje |
| du     | tave | tavimi | tavyje |
| han    | jį   | juo    | jame   |
| hun    | ją   | ja     | joje   |
| vi     | mus  | mumis  | mumyse |
| dere   | jus  | jumis  | jumyse |
| de (m) | juos | jais   | juose  |
| de (f) | jas  | jomis  | jose   |

## Eiendomspronomen

- **mano** – min
- **tavo** – din
- **jo** – hans
- **jos** – hennes
- **mūsų** – vår
- **jūsų** – deres (dere)
- **jų** – deres (de)

## Demonstrative pronomen

- **tas/ta** – den/det
- **šis/ši** – denne/dette
- **anas/ana** – den der

## Tallord

## Grunntall

- 0 – nulis
- 1 – vienas/viena
- 2 – du/dvi
- 3 – trys
- 4 – keturi/keturiuos
- 5 – penki/penkios
- 6 – šeši/šešios
- 7 – septyni/septynios
- 8 – aštuoni/aštuonios
- 9 – devyni/devynios
- 10 – dešimt

## Høyere tall

- 11 – vienuolika
- 12 – dvylika
- 20 – dvidešimt
- 30 – trisdešimt
- 100 – šimtas
- 1000 – tūkstantis

## Rekkefølgetall

- 1. – pirmas/pirma
- 2. – antras/antra
- 3. – trečias/trečia
- 4. – ketvirtas/ketvirta
- 5. – penktas/penkta

## Nyttige uttrykk

## Hilsener

- Labas! – Hei!
- Labas rytas – God morgen
- Laba diena – God dag
- Labas vakaras – God kveld
- Labanakt – God natt
- Viso gero – Ha det
- Iki pasimatymo – På gjensyn

## Høflige fraser

- Prašau – Vær så snill
- Ačiū – Takk
- Labai ačiū – Tusen takk
- Atsiprašau – Unnskyld
- Nieko tokio – Ikke noe problem

**Flere nyttige uttrykk****Spørsmål**

- Kas? – Hvem?/Hva?
- Ka? – Hva? (akk.)
- Kur? – Hvor?
- Kada? – Når?
- Kodėl? – Hvorfor?
- Kaip? – Hvordan?
- Kiek? – Hvor mye/mange?

**Daglig tale**

- Taip – Ja
- Ne – Nei
- Gal – Kanskje
- Gerai – Bra/OK
- Puiku – Flott
- Nesuprantu – Jeg forstår ikke
- Kartoju – Kan du gjenta?
- Kalbu lietuviškai – Jeg snakker litauisk

**Meningsytring**

- Manau, kad... – Jeg tror at...
- Mano nuomone... – Etter min mening...
- Sutinku – Jeg er enig
- Nesutinku – Jeg er uenig
- Man patinka – Jeg liker
- Man nepatinka – Jeg liker ikke

**Tekstbindere**

- Pirma – Først
- Paskui/Tada – Deretter
- Vėliau – Senere
- Pagaliau – Til slutt
- Todėl – Derfor
- Tačiau – Men/Likevel
- Be to – Dessuten

**Kulturkunnskap****Litauen – grunnfakta**

- **Hovedstad:** Vilnius
- **Befolkning:** ca. 2,8 millioner
- **Språk:** Litauisk (indoeuropeisk)
- **Valuta:** Euro (siden 2015)
- **EU-medlem:** siden 2004
- **NATO-medlem:** siden 2004

**Historie**

- Storfyrstedømmet Litauen (1236–1795)
- Union med Polen (1569–1795)
- Russisk styre (1795–1918)
- Uavhengighet 1918–1940
- Sovjetisk okkupasjon (1940–1990)
- Gjenopprettet uavhengighet 11. mars 1990
- Første land som erklærte uavhengighet fra Sovjet

**Kultur og tradisjoner**

- **Dainų šventė** – sangfestival
- **Joninės** – midtsommer (St. Hans)
- **Užgavėnės** – karneval
- **Kūčios** – julaften
- **Velykos** – påske

**Mat og drikke**

- **Cepelinai** – potetboller med kjøtt
- **Šaltibarščiai** – kald rødbetesuppe
- **Kibinai** – kjøttfylte bakelser
- **Bulviniai blynai** – potetkaker
- **Šakotis** – tradisjonell kake

**Skrivetips****Struktur**

1. **Įvadas** – Innledning
2. **Pagrindinė dalis** – Hoveddel
3. **Išvados** – Avslutning

**Teksttyper**

- **Laiškas** (brev): Gerb. (Kjære)...
- **Straipsnis** (artikkel): Overskrift, fakta
- **Pasakojimas** (fortelling): Kronologi
- **Argumentuotas** (argumenterende): Påstand, bevis

**Vanlige feil å unngå**

- × Feil kasus etter preposisjoner
- × Manglende samsvar adjektiv-substantiv
- × Feil verbendelser
- × Glemmer ogonek-bokstaver
- × Feil ordstilling

**Muntlig eksamen****Forberedelse**

- Øv på uttale
- Repeter viktig vokabular
- Forbered tema og stikkord
- Øv med medelev

**Nyttige fraser**

- Noriu kalbėti apie... – Jeg vil snakke om...
- Galiu pasakyti, kad... – Jeg kan si at...
- Apibendrinant... – Oppsummert...
- Ar galite pakartoti? – Kan du gjenta?

**Sjekkliste eksamen**

- ☐ Riktig kasus og endelser
- ☐ Samsvar mellom adjektiv og substantiv
- ☐ Verbene er riktig bøyd
- ☐ Riktig bruk av spesialtegn
- ☐ Variert ordforråd
- ☐ Tekstbindere og overganger
- ☐ Les gjennom til slutt